

Stan bezpieczeństwa oraz trendy i zjawiska przestępcze w województwie lubuskim w latach 2004-2008 istotne z punktu widzenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców regionu na podstawie wybranych analiz i statystyk policyjnych

Streszczenie

Niniejszy artykuł poświęcony jest ocenie stanu bezpieczeństwa w województwie lubuskim w obliczu tych dwóch, istotnych dla bezpieczeństwa państwa, wydarzeń politycznych. W opracowaniu ocenie poddane zostaną kategorie przestępcze najistotniejsze dla poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz te kategorie przestępstw, które w myśl pewnego stereotypu mogły ulec zmianie w obliczu zmiany systemu bezpieczeństwa na przykład zniesienia kontroli granicznej, takich jak handel ludźmi.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo w regionie transgranicznym, lubuskie, handel ludźmi

Wstęp

Potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa jest jedną z najistotniejszych potrzeb społecznych. Zagrożenie poczucia bezpieczeństwa szczególnie objawia się w sytuacjach związanych z istotnymi procesami społecznymi lub politycznymi. W ostatnich latach, za takie istotne procesy społeczne uznać należy wstąpienie Polski w 2004 roku do struktur Unii Europejskiej, a następnie zmiany wynikające z przystąpienia Polski do strefy Schengen.

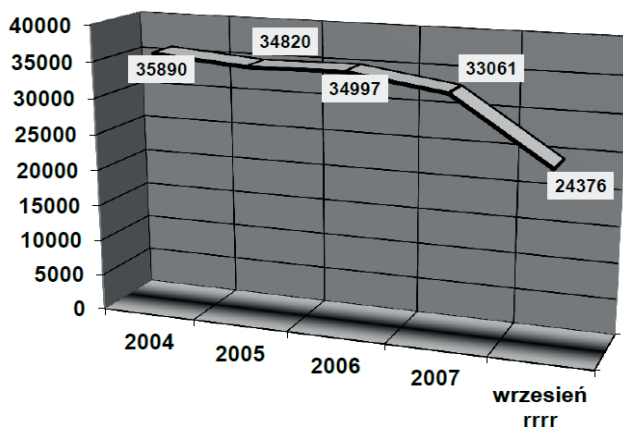
Stan bezpieczeństwa ma zawsze dwa wymiary. Wymiar obiektywny polegający na realnej walce z przestępczością i oraz wymiar subiektywny związany z odczuwaniem przez obywateli lęku przed tą przestępczością. Lęk ten nie zawsze zależy od rzeczywistej liczby popełnionych czynów zabronionych, przeciwnie – w dobie szybkiego przepływu informacji to właśnie sposób zaznajamiania społeczeństwa z tą problematyką ma na ten stan nastrojów społecznych istotny wpływ¹.

¹ Por. A. Trela, *Trendy i struktura przestępczości w Polsce po wstąpieniu do Unii Europejskiej. Priorytety i nowe możliwości w działaniach Policji*, [w:] *Policja w Polsce. Stan obecny i perspektywy*, t. 2, red. A. Szymaniak i W. Ciepela, Poznań 2007, s. 279.

Niniejszy artykuł poświęcony jest ocenie stanu bezpieczeństwa w województwie lubuskim w obliczu tych dwóch, istotnych dla bezpieczeństwa państwa, wydarzeń politycznych. W opracowaniu ocenie poddane zostaną kategorie przestępstw najistotniejsze dla poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz te kategorie przestępstw, które w myśl pewnego stereotypu mogły ulec zmianie w obliczu zmiany systemu bezpieczeństwa, np. zniesienia kontroli granicznej, takich jak handel ludźmi.

1. Stan bezpieczeństwa w województwie lubuskim po wstąpieniu do Unii Europejskiej i Układu z Schengen

W 2004 roku na terenie województwa lubuskiego wszczęto ogółem 35 890 postępowań w sprawach o popełnione przestępstwa. W kolejnych latach w ilości przestępstw zaczęła następować tendencja spadkowa. W 2005 roku wszczęto 34 820 postępowań² (o 170 mniej), w 2006 roku ilość wszczętych postępowań nieco wzrosła (do poziomu 34 997), by w kolejnym roku spaść dość wyraźnie do liczby 33 061 wszczętych postępowań w sprawach o przestępstwa. Rok 2008, w którym Polska przystąpiła do Układu z Schengen, wydaje się być pod względem bezpieczeństwa jeszcze bardziej korzystny. Po 9 miesiącach policja odnotowała 24 376 zgłoszonych przestępstw. Wydaje się więc, że trend spadkowy zostanie wyraźnie utrzymany.

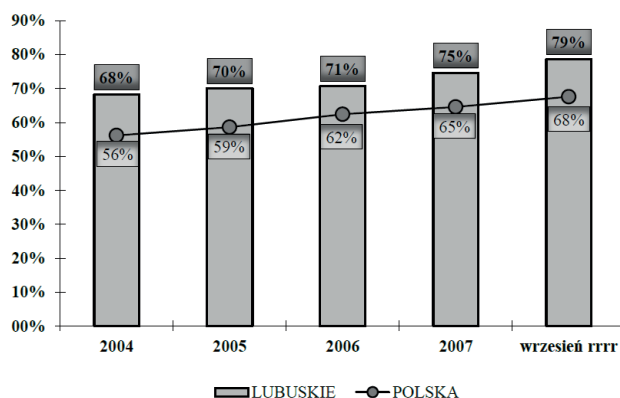

Wykres 1. Przestępstwa ogółem liczba wszczęć

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

² Dane statystyczne w opracowaniu zacytowano na podstawie krajowych i wojewódzkich biuletynów statystycznych policji.

Jeszcze bardziej optymistycznie prezentują się wyniki związane ze skutecznością policji, związaną z wykrywaniem sprawców przestępstw, określanej wskaźnikiem wykrywalności przestępstw. Wskaźnik wykrywalności jest „stosunkiem liczby przestępstw wykrytych w danym roku do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców”³. Od 2004 r. wykrywalność w województwie lubuskim ma wyraźny trend rosnący. Wskaźnik ten wynosił 68,2% wykrytych sprawców wszystkich przestępstw popełnionych na terenie województwa lubuskiego, by w kolejnych latach rosnąć, osiągając w 2007 r. poziom 74,6%. Rok 2008 powinien okazać się pod tym względem jeszcze bardziej korzystny. Po 9 miesiącach wykrywalność wyniosła 78,6%. Jest to jeden z najwyższych wskaźników w kraju, średnio w Polsce wynosi on 67,6%.

Wykres 2. Przetępstwa ogółem wykrywalność

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

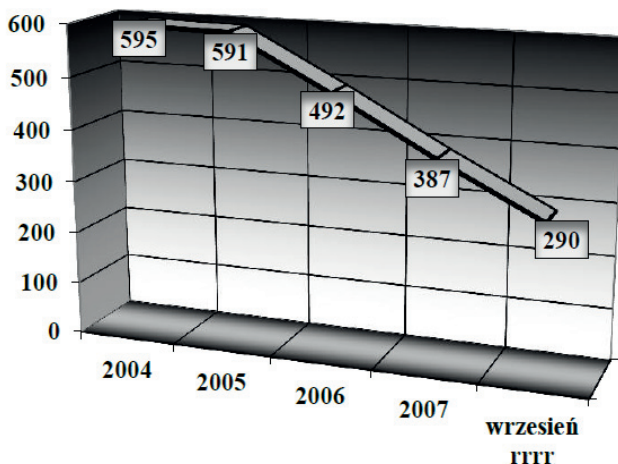
2. Zagrożenie wybranymi kategoriami przestępstw w województwie lubuskim po wstąpieniu do Unii Europejskiej i Układu z Schengen

W opracowaniu analizie poddano kategorie przestępstw, które w ocenie policji mają istotny wpływ na subiektywne poczucie bezpieczeństwa i ocenę funkcjonowania instytucji zajmujących się zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym policji. Wybór tych kategorii wynika również z kryteriów oceny funkcjonowania policji w Polsce i w poszczególnych województwach stosowanych przez Komendę Główną Policji.

³ B. Hołyst, *Kryminologia*, Warszawa 2007, s. 290.

2.1. Rozboje i skuteczność wykrywania ich sprawców

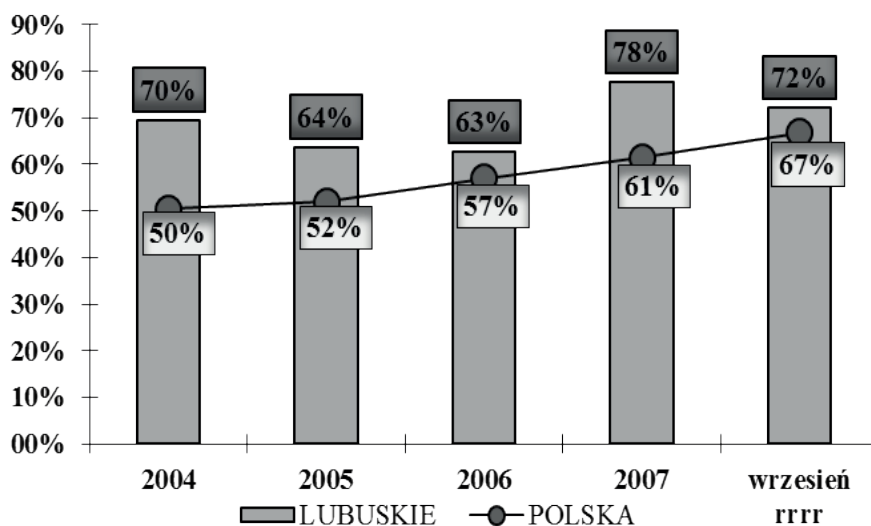
Jedną z istotniejszych dla poczucia bezpieczeństwa kategorii przestępczych są rozboje. Te brutalne przestępstwa kryminalne, których celem jest mienie, ale połączone są z zagrożeniem zdrowia ofiary, zwykle bulwersujące opinię publiczną⁴. Od momentu przystąpienia Polski do UE liczba rozbojów w województwie lubuskim wyraźnie się zmniejsza. Pomiędzy rokiem 2004 a 2007 ich liczba postępowań w sprawach o rozboje zmniejszyła się o 208, czyli prawie o połowę. W 2004 roku policja odnotowała 595 takich przestępstw, a w roku 2007 tylko 387. W roku wstąpienia do Układu z Schengen, w ciągu 9 miesięcy 2008 roku ten trend był jeszcze bardziej korzystny, liczba rozbojów na terenie całego województwa wyniosła jedynie 290.

Wykres 3. Liczba rozbojów, źródło WWK KWP Gorzów Wlkp.

W ocenianym okresie poziom skuteczności policji lubuskiej w ujawnianiu sprawców rozbojów, mierzony wskaźnikiem wykrywalności, był zdecydowanie wyższy od średniego wskaźnika krajowego. W 2004 roku w województwie lubuskim wyniósł on 69,5% (w Polsce – 50,4%), w kolejnych latach spadł on do poziomu 62-63%, by w 2007 roku wzrosnąć aż do 77,6%. Dane statystyczne wskazują, że w 2008 roku będzie on na zbliżonym poziomie. Po 9 miesiącach wskaźnik ten wyniósł 72,2%

⁴ Rozbój to **kradzież** połączona z użyciem przemocy wobec osoby lub groźbą natychmiastowego jej użycia albo dokonana poprzez doprowadzenie człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności. Na równi z tym należy traktować sytuację, w której **pokrzywdzony** pod wpływem takiej groźby natychmiast wydaje przedmiot sprawcy. Online: <http://pl.wikipedia.org> z dnia 19.10.08; zob. również: Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny.

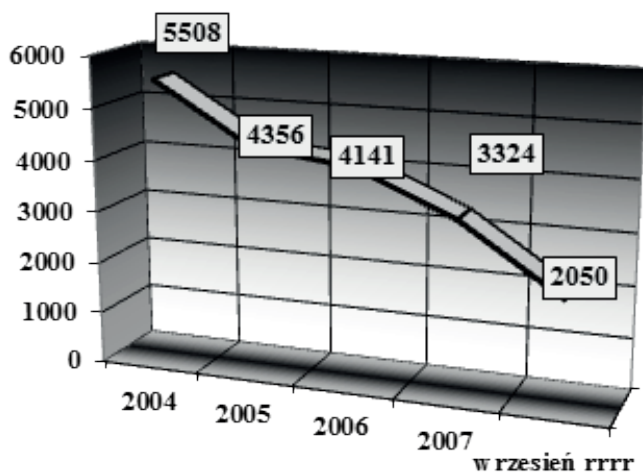
Wykres 4. Wskaźnik wykrywalności rozbojów

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

2.2. Kradzieże z włamaniem

Kolejną – istotną dla poczucia bezpieczeństwa kategorią przestępstw pospoliczych – są kradzieże połączone z włamaniem⁵. Policja w województwie lubuskim od 2004 roku odnotowała wyraźną tendencję spadkową w sprawach o włamania. Liczba kradzieży z włamaniem, na podstawie wszczętych postępowań, wyniosła w 2004 roku 5508 takich przestępstw, by w 2007 roku spaść do poziomu 3324. Po trzech kwartałach 2008 roku ich liczba wyniosła tylko 2050.

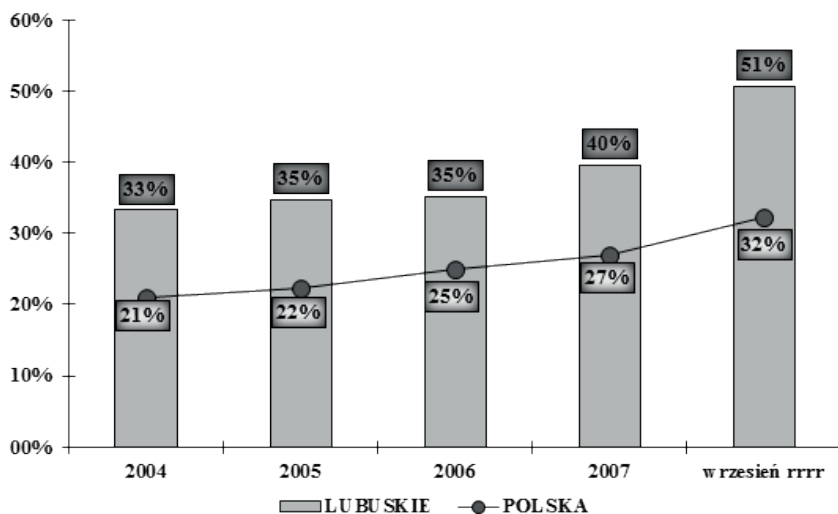
⁵ Kradzieżą z włamaniem (art. 279 § 1 kk) jest zabór **rzeczy ruchomej** celem jej przywłaszczenia dokonany po uprzednim pokonaniu zabezpieczenia. W dawnym orzecznictwie i literaturze prawa karnego przyjmowano, że zabezpieczenie musi mieć fizyczny charakter. Obecnie coraz częściej spotykany jest pogląd, że włamaniem jest także pokonanie niematerialnego zabezpieczenia (np. złamanie kodu zamka szyfrowego). Nie jest istotne na ile zabezpieczenie jest w stanie spełnić swoją rolę. Włamanie ma miejsce zawsze, gdy sprawca usuwa sprawną przeszkodę (drzwi zamknięte na klucz, skobel, zamknięte okno, nawet zasunięty zamek błyskawiczny w namiocie) umieszczoną przez właściciela i z której wynika jego wola zabezpieczenia rzeczy przed osobami postronnymi. Online: <http://pl.wikipedia.org> z dnia 19.10.08; zob. również: Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny.

Wykres 5. Liczba kradzieży z włamaniem

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

Ograniczenie tego trendu przestępczego ocenić można jeszcze bardziej korzystnie po porównaniu wskaźnika wykrywalności. W roku 2004 w województwie lubuskim wykrywano co 3 sprawcę kradzieży z włamaniem (33,3%), w 2008 już co drugiego (50,7%).

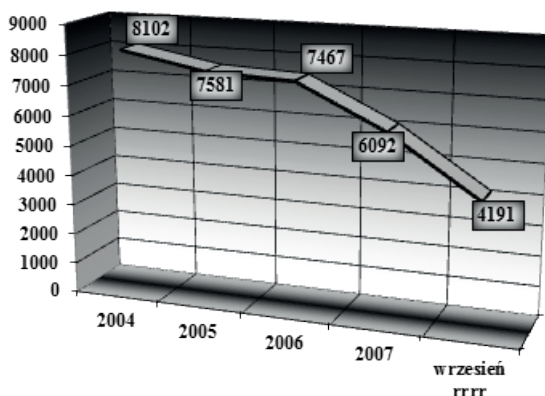

Wykres 6. Wskaźnik wykrywalności kradzieży z włamaniem

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

2.3. Kradzieże mienia

Kolejną kategorią przestępczą, pospolitą i uciążliwą społecznie są kradzieże mienia⁶. Ich liczba uzyskana na podstawie podsumowania wszczętych postępowań wskazuje, że również w tej kategorii w województwie lubuskim wystąpiły wyraźne tendencje spadkowe. W 2004 roku wszczęto 8102 postępowania, a w 2007 roku 6092. Tendencja spadkowa powinna się utrzymać w 2008 roku, ponieważ po 9 miesiącach liczba kradzieży wyniosła 4191 przestępstw.

Wykres 7. Liczba kradzieży mienia

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

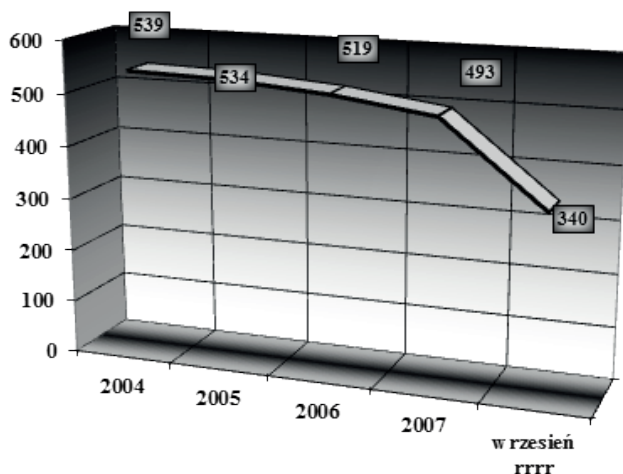
Również w tej kategorii poprawie ulegała skuteczność policji, która w ocenianym okresie wzrosła od 33,2% w 2004 roku do 40,5% w 2008.

2.4. Bójki i pobicia

Agresywne zachowania, bójki i pobicia w miejscu publicznych są czynnikami istotnie wpływającymi na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Dlatego ograniczenie skutków występowania tych przestępstw pospolitych jest istotne dla obrazu bezpieczeństwa w kraju i regionie. Od czasu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej liczba bójek i pobić utrzymuje się na podobnym poziomie, około 14 tysięcy

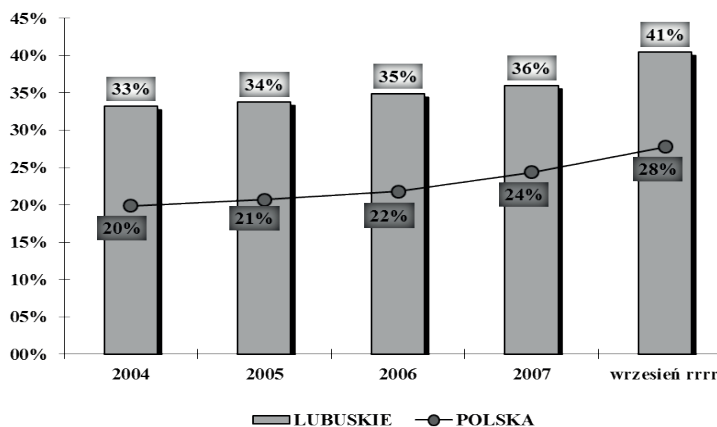
⁶ Kradzież (art. 278 kk.) to zabór cudzej **rzeczy** w celu przywłaszczenia. Pod pojęciem zaboru rozumie się fizyczne wyjęcie rzeczy spod władztwa właściciela. Dotyczy to również przedmiotu pozostawionego przez niego w znanym mu miejscu w zamiarze późniejszego jej zabrania. Wymóg dokonania zaboru oznacza, że nie jest możliwa kradzież rzeczy znalezionej przez sprawcę lub jemu powierzonej. Online: <http://pl.wikipedia.org> z dnia 19.10.08; zob. również: Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny.

przestępstw rocznie⁷. W województwie lubuskim w tej kategorii policja odnotowuje jednak wyraźne tendencje spadkowe. Pod tym względem województwo lubuskie wydaje się być regionem wyjątkowo spokojnym. Już w 2004 odnotowano tylko 538 takich czynów przestępczych, a w kolejnych latach ich liczba stała się spadała. W 2008 roku odnotowano tylko 340 tych czynów przestępczych. Skuteczność policji w wykryciu ich sprawców w 2008 roku wynosi ponad 40%.

Wykres 8a. Liczba bójek i pobić

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

Wykres 8b. Liczba bójek i pobić

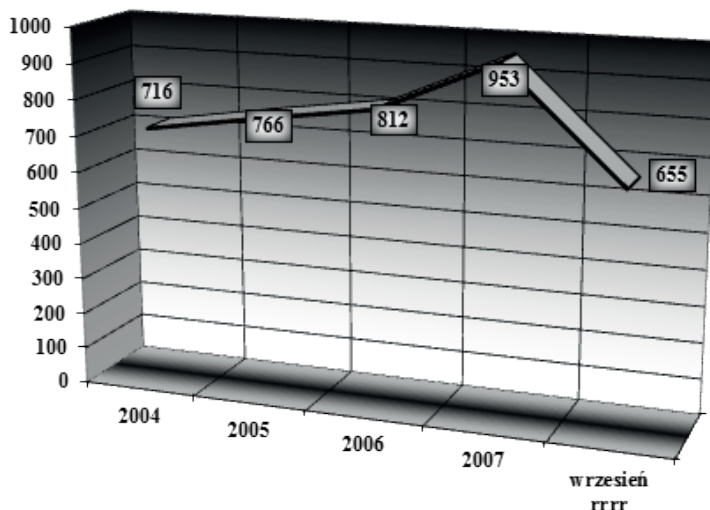
Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

⁷ http://www.policja.pl/porta1/pol/3/1/Przestepstwa_stwierdzone_podejrzani_wykrywalnosc_ogolem_w_latach_19902007.html z dnia 19.10.08 [dostęp: 11.2008].

3. Inne kategorie i zjawiska przestępcze występujące w województwie lubuskim istotne z punktu widzenia poczucia bezpieczeństwa

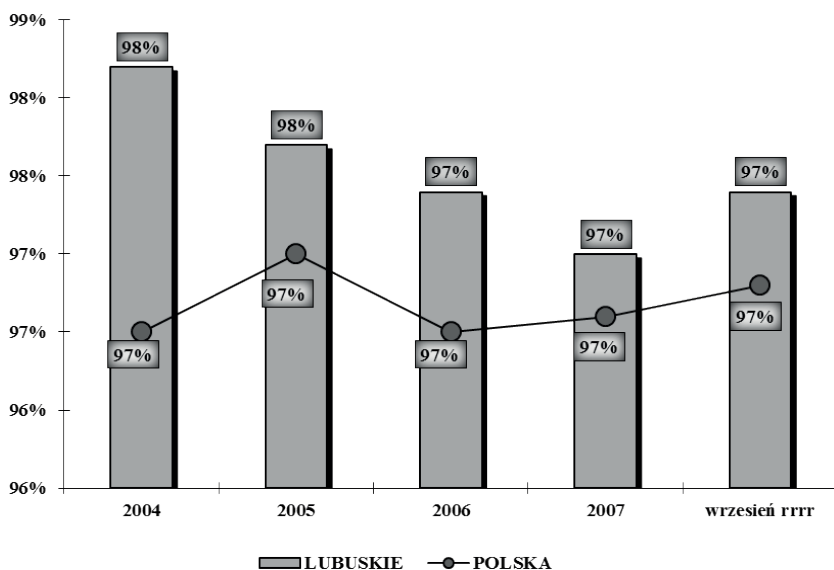
3.1. Przestępstwa narkotykowe

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej, a szczególnie zniesienie granic na zachodzie i południu kraju po wstąpieniu do Układu z Schengen mogło wywoływać niepokój co do wzrostu liczby przestępstw związanych z narkotykami. Na podstawie analizy danych statystycznych nie można jednak wyciągnąć wniosku o zwiększonym zagrożeniu występującym w województwie lubuskim. Co prawda liczba wszczętych postępowań w sprawach o narkotyki od 2004 roku wykazuje tendencje wzrostowe, w 2004 roku policja wszczęła 716 takich spraw, a w 2007 – 953, to jednak należy pamiętać, że w przypadku przestępstw narkotykowych większa liczba odnotowanych przestępstw może równie dobrze świadczyć o zwiększającej się skuteczności pracy policji, stosowaniu coraz nowszych narzędzi do walki z przestępcami narkotykowymi, a więc o ograniczaniu ciemnej liczby tych przestępstw, która na całym świecie jest wyjątkowo wysoka. Bowiern wykrywanie sprawców przestępstw narkotykowych rzadko odbywa się na podstawie zawiadomień, jak w przypadku zgłoszeń kradzieży czy włamań, a często jest wynikiem zmuennie prowadzonych śledztw i efektem pracy operacyjnej.

Wykres 9a. Liczba przestępstw narkotykowych

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

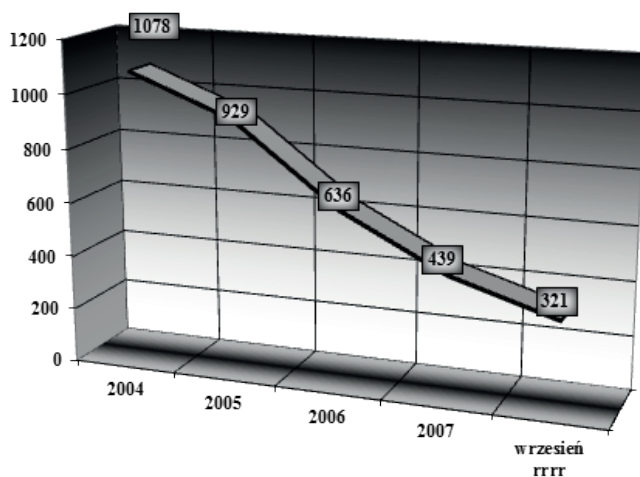

Wykres 9b. Wykrywalność przestępstw narkotykowych

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

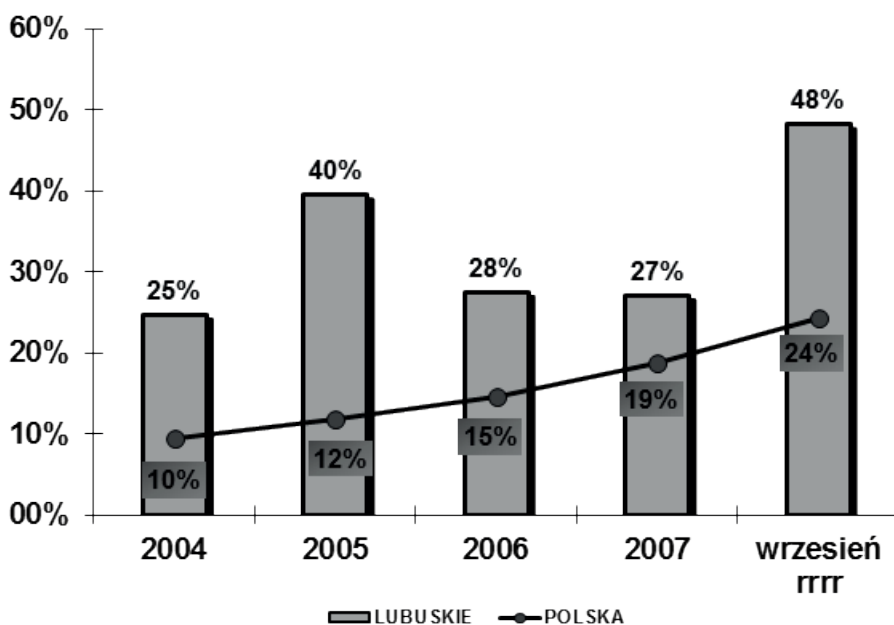
3.2. Kradzieże samochodów

Kradzieże samochodów to kategoria przestępstwa, wokół której narosło wiele stereotypów. Szczególny lęk przestępstwa te budziły u naszych sąsiadów. Faktem jest, że w latach 90. to zjawisko przestępcze było sporym zagrożeniem, niosąc straty materialne i zmniejszając poczucie bezpieczeństwa zarówno Polaków, jak również naszych sąsiadów przybywających do Polski. Zjawisko to było bardzo rozpowszechnione na terenie województwa lubuskiego. Jednak już w końcu dekady XX wieku zaczęło się ono wyraźnie ograniczać zarówno z powodu zmieniającej się sytuacji gospodarczej, jak również na skutek skuteczniejszej pracy policji i jej międzynarodowej współpracy. W 2004 roku kradzieże samochodów nie stanowiły już wielkiego problemu kryminalnego. Na terenie województwa lubuskiego w 2004 roku skradziono 1078 samochodów, by w kolejnych latach ich liczba wyraźnie się zmniejszała. W 2007 roku na terenie naszego regionu skradziono już tylko 439 aut, a w ciągu 9 miesięcy 2008 roku tylko 321. Wskaźnik wykrywalności tych przestępstw należy do jednego z najwyższych w kraju i w 2008 wynosi on 48,2%.

Wykres 10a. Liczba kradzieży samochodów

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

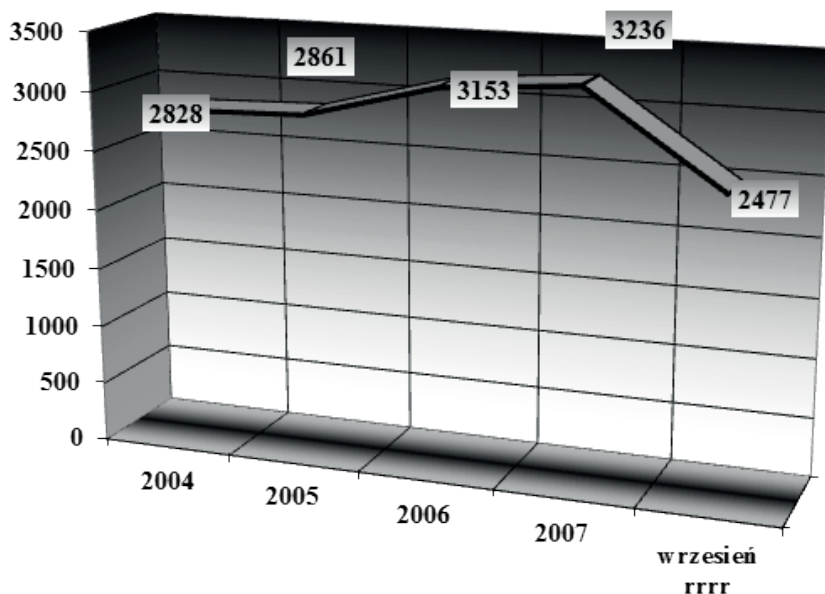

Wykres 10b. Wykrywalność kradzieży samochodów

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

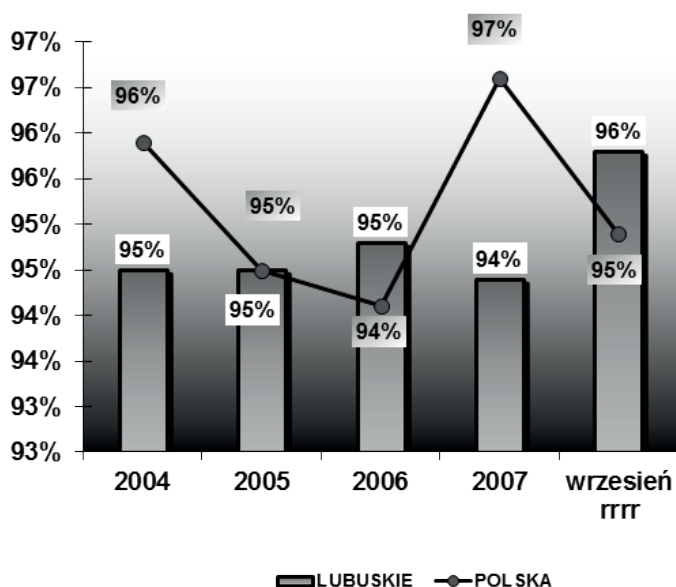
3.3. Przestępstwa gospodarcze

Wstąpienie do UE i Układu z Schengen nie spowodowało również dostrzeżenia tendencji wzrostowych w dziedzinie przestępstw gospodarczych. W 2004 roku policja ujawniła 2828 takich przestępstw, w kolejnych latach ich liczba nieco rosła – do 3236 w 2007 roku (w 2008 – 2477). W przypadku przestępstw gospodarczych występuje jednak podobna zasada jak w przypadku przestępstw narkotykowych. Wzrost lub spadek liczby przestępstw gospodarczych może mieć związek ze skutecznością pracy tych agend i wydziałów policji, które się specjalizują się w ściganiu sprawców przestępstw gospodarczych. Można więc skonkludować, że w ściganiu przestępstw gospodarczych lub narkotykowych, wtedy gdy policja odnotowuje więcej ujawnionych przestępstw i ustalonych sprawców, ma to związek nie z rosnącym zagrożeniem, ale ze skuteczniejszą pracą operacyjną policji i stosowaniem przez nią skutecznych narzędzi związanych z pracą pozaprosesową.

Wykres 11a. Liczba przestępstw gospodarczych

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

Wykres 11b. Wykrywalność przestępstw gospodarczych

Źródło: WWK KWP Gorzów Wlkp.

Podsumowanie

Na podstawie prezentowanych danych statystycznych, ale również na podstawie wiedzy o charakterze operacyjnym, uznać należy, że zarówno akcesja Polski do struktur Unii Europejskiej, jak i wejście do strefy wynikającej z Układu z Schengen nie wpłynęły na wzrost przestępczości w województwie lubuskim. Raczej wyraźne są tendencje odwrotne, w większości kategorii przestępstw odnotowuje się wyraźny spadek liczby przestępstw.

Podobnie uważa Andrzej Trela, który stwierdza, że nie sprawdziły się obawy eurosceptyków w tym zakresie. Twierdzi on również, że trudno jednoznacznie odnieść się do tezy, czy notowane niżkowe tendencje wskaźników zagrożenia przestępczością wyglądałyby tak samo, gdybyśmy pozostali poza nawiasem europejskiej rodziny. Można jednak postawić tezę, iż choć rozszerzenie Wspólnoty dało nowe możliwości światu przestępczemu, nowe możliwości zyskały instytucje zajmujące się walką z ludźmi dokonującymi przestępstw oraz likwidowaniem jej przejawów. Policje i instytucje wymiaru sprawiedliwości zyskały nową broń do walki z przestępczością w skali europejskiej poprzez coraz ściślejszą i skuteczniejszą

międzynarodową współpracę oraz zastosowanie coraz nowszych form i metod zwalczania różnorodnej przestępczości, z wykorzystaniem zaawansowanych technologii, ujednocianie i upraszczanie procedur, a także wzajemne kontakty⁸.

Jeśli przestępczość nie zna granic, to struktury funkcjonowania Unii Europejskiej oraz stanowczość i determinacja służb zajmujących się zwalczaniem przestępczości zarówno zagrażającej jej funkcjonowaniu, jak również tej pospolitej, godzącej w poczucie bezpieczeństwa wszystkich jej obywateli, muszą być pozbawione granic zarówno tych fizycznych, jak i tych proceduralnych czy mentalnych.

Bibliografia

1. Hołyst B., *Kryminologia*, Warszawa 2007.
2. Trela A., *Trendy i struktura przestępczości w Polsce po wstąpieniu do Unii Europejskiej. Priorytety i nowe możliwości w działaniach Policji*, [w:] *Policja w Polsce. Stan obecny i perspektywy*, t. 2, red. A. Szymaniak i W. Ciepela, Poznań 2007.
3. http://www.policja.pl/portal/pol/3/1/Przestepstwa_stwierdzone_podejrzani_wykrywalnosc_ogolem_w_latach_19902007.html.

State of security as well as trends and criminal phenomena in the Lubuskie voivodship in 2004–2008 important from the point of view of the sense of security of the inhabitants of the region on the basis of selected analyzes and police statistics

Abstract

This article is devoted to the assessment of the security situation in the Lubuskie Voivodeship in the face of these two political events important for state security. The study will assess the criminal categories which are most important for the residents' sense of security and the categories of crimes that, according to a certain stereotype, may have changed in the face of changes in the security system, e.g. abolition of border controls, such as trafficking in human beings.

Keywords: Security in the cross-border region, Lubuskie Voivodeship, human trafficking

⁸ A. Trela, op. cit., s. 286-287.